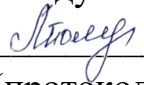

**Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана
Хмельницького**

Природничо-географічний факультет
Кафедра історії та археології

**ЗАТВЕРДЖЕНО НА ЗАСІДАННІ
КАФЕДРИ**

Завідувач кафедри

 Л.І. Полякова
(протокол № 1 від 30. 08. 2022 р.)

**РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«АНАЛІТИЧНА АРХЕОЛОГІЯ»**

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Спеціальність: 032 Історія та археологія

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Освітня програма: освітньо-наукова програма «Історія та археологія»

Запоріжжя, 2022

Розробники:

Ситник О. М. – професор кафедри історії та археології, доктор історичних наук, професор.

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньо-наукової програми д.і.н., проф. О.М. Ситник

1. Опис освітнього компоненту

Найменування показників	Рівень вищої освіти галузь знань, спеціальність, спеціалізація	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Рівень вищої освіти: доктор філософії, Галузь знань 03 "Гуманітарні науки" Спеціальність 032 «Історія та археологія». Освітньо-наукова програма Історія та археологія	Нормативна	
Блоків – 2 у тому числі: курслова робота – навчальна практика –		Рік підготовки:	
		III	
		Семестр	
		5, 6	
		Лекції	
		20 год.	
Загальна кількість годин – 120		Практичні, семінарські	
		20 год.	
		Лабораторні	
		—	—
Тижневих годин для денної форми навчання: 5 семестр: 8 6 семестр: 6		Навчальна практика	
		—	—
	Самостійна робота		
	80 год.		
	Вид контролю: екзамен		

2. Мета та заплановані результати навчання

Місце дисципліни у освітній програмі – нормативна

Мета викладання навчальної дисципліни полягає в тому, щоб засвоїти необхідні компетенції курсу «Аналітична археологія» та опанувати знаннями щодо основних етапів становлення й розвитку української археології, а також – з'ясувати найважливіші поняття та категорії курсу. Зокрема це зумовлено виконанням соціального замовлення суспільства – підготовка фахівців III освітнього рівня доктор Phd в галузі історії, спеціальності 032 «Історія та археологія».

Завдання курсу полягає в тому, щоб сформувати в здобувачів III освітнього рівня доктор Phd в галузі історії, спеціальності 032 «Історія та археологія», цілісне уявлення про витoki й шляхи формування теоретичних знань в галузі археології та сутності феномену української археології як детермінанти суспільної свідомості; а також – вдосконалювати навички володіння методологією та методикою археологічних досліджень з врахуванням світового досвіду тощо.

Перелік компетентностей, які набуваються під час опанування дисципліною:

1. Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі історії, археології та інших історичних дисциплін; володіння методологією наукової та науково-педагогічної діяльності, проведення самостійного наукового дослідження у сфері своєї професійно-наукової діяльності, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

2. Загальні компетентності:

ЗК 6 Здатність використання академічної української та іноземної мови у професійній діяльності та дослідженнях в усній та письмовій формі;

ЗК 8. Здатність працювати та орієнтуватися у сучасному міжнародному науковому просторі.

1. Фахові компетентності:

ФК 1. Знання та розуміння основних історичних подій і процесів вітчизняної та світової історії;

ФК 3. Знання роботи з різноманітними історичними та археологічними джерелами;

ФК 5. Здатність професійного аналізу історичних та археологічних джерел.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання (ПРН)

РН 5. Знання теоретичних і практичних проблем сучасного стану наукових знань за обраною спеціальністю;

РН 11. Вміння здійснювати аналітичний підхід до дослідження різних галузей історичної науки та археології;

РН 12. Здатність професійної орієнтації у політичних подіях та основних напрямках історичного розвитку світової та вітчизняної історії.

4. Критерії оцінювання

Критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти підсумкового оцінювання є досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом вивчення дисципліни.

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до положення № 345 від 28.10.2019 р. «Про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького».

Основним видом контролю знань, умінь, навичок та способів їх застосування є поточний контроль, для якого використовується національна шкала «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» з відповідними до неї балами «5», «4», «3», «2». Ці бали виставляються за кожне семінарське заняття в академічний журнал. Завдання, що винесені для самостійного

опрацювання студентами, оцінюються як частина теми семінарського заняття.

Критерії оцінювання діяльності студентів на семінарських заняттях, виконання завдань самостійного опрацювання наведені у таблиці:

Бали	Критерії
5	<p>Студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі розрахункові/тестові завдання. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p>
4	<p>Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість розрахункових/тестових завдань. Студент здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p>

3	Студент в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину розрахункових / тестових завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.
2	Студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі розрахункові/тестові завдання. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки

За семестр з курсу дисципліни проводяться дві періодичні контрольні роботи (ПКР), результати яких є складовою результатів періодичних контролів першого (ПК1) та другого (ПК2). Результати кожного періодичного контролю (ПК1; ПК2) є сумою поточного контролю (П) і періодичної контрольної роботи (ПКР): $ПК1 = П + ПКР$; $ПК2 = П + ПКР$. Максимальна кількість балів за кожний періодичний контроль (ПК1; ПК2) складає 50 балів.

Максимальна кількість балів за періодичну контрольну роботу (ПКР) становить 60% від максимальної кількості балів за кожний періодичний контроль (ПК1; ПК2), тобто 30 балів. А 40% балів, тобто решта балів кожного періодичного контролю, є бали за поточний контроль, а саме 20 балів.

Результати поточного контролю обчислюються як середньозважена оцінок ($X_{\text{ср}}$) за діяльність здобувача вищої освіти на всіх заняттях, що входять в число певної контрольної точки.

Здобувач вищої освіти має право на підвищення результату тільки однієї періодичної контрольної роботи (ПКР) протягом тижня або двох (залежить від розкладу) після його складання.

Підсумкова оцінка (ПО) за семестр складається з суми балів за періодичні контролю (ПК1; ПК2): $ПО = ПК1 + ПК2$. Максимальна сума підсумкової оцінки дорівнює 100 балам.

Підсумковим контролем є залік, який виставляється на основі підсумкової оцінки.

Співвідношення балів національної оцінної, ECTS і 100 – бальної оцінної шкали таке:

Оцінка за національною шкалою	Оцінка ЄКТС	Мінімальний бал для отримання позитивної оцінки – 60, максимальний – 100
Зараховано	A	90-100
	B	82-89
	C	74-81
	D	64-73
	E	60-63
Незадовільно	FX	35-59
	F	1-34

Здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати всі пропущені семінарські заняття протягом двох тижнів. Невідпрацьовані заняття є підставою для недопущення здобувача вищої освіти до підсумкового контролю як такого, що не виконав навчальний план.

5. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є залік, стандартизовані тести, реферати, студентські презентації та виступи на семінарських заняттях.

6. Програма навчальної дисципліни

БЛОК 1. ВСТУП ДО КУРСУ. МЕТОДОЛОГІЯ. ГЕОМОРФОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Тема 1. Предмет, мета й завдання аналітичної археології

Предмет курсу «Аналітична археологія». Мета та завдання курсу. Поняття й термінологія курсу. «Нова археологія» Д. Кларка. Дескриптивна археологія (описова археологія). Теоретична археологія (французька школа). Соціальна археологія (школа К. Ренфрю). Інтерпретаційні розробки соціокультурного характеру археологів США.

Тема 2. Методологія археології. Методи археологічного дослідження

Методологія археології. Методологія аналітичної археології. Методи археологічного дослідження. Археологічні джерела. Допоміжні археологічні дисципліни. Основні методи теоретичної археології.

Тема 3. Геоморфологічні чинники в археології

Вплив геоморфології на археологічні артефакти. Геоморфологія та культурний шар в археології. Геоархеологія. Геофізичні методи досліджень історико-культурної спадщини.

БЛОК 2. АРХЕОЛОГІЧНА ТИПОЛОГІЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ. ТЕОРЕТИЧНЕ ОСМИСЛЕННЯ АРХЕОЛОГІЧНИХ КУЛЬТУР. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В АРХЕОЛОГІЇ

Тема 4. Археологічна типологія та класифікація. Систематизація археологічних артефактів

Археологічна типологія. Археологічна класифікація. Систематизація археологічних артефактів. Етапи археологічного пошуку. Особливості археологічних культур. Матеріальна культура.

Тема 5. Теоретичне осмислення археологічних культур і їх детермінантів

Поняття археологічної культури. Специфіка археологічних культур. Види археологічних культур. Археологічні культури на території України. Археологічна культура епохи мустьє. Пам'ятки стародавньої культури та мистецтва на території України. Особливості скіфо-сарматських культур.

Тема 6. Сучасні технології в археології. Прогнозуюче моделювання в археологічних дослідженнях. Моделі в археології

Сучасні технології в археології. Прогнозуюче моделювання в археологічних дослідженнях. Моделі в археології. Переосмислення парадигми аналітичної археології. Моделювання в археологічних дослідженнях.

7. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма						Заочна форма						
	усьог о	у тому числі					усьог о	у тому числі					
л		п	а	і	с.р.	л		п	лаб	ін	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Блок 1. ВСТУП ДО КУРСУ. МЕТОДОЛОГІЯ. ГЕОМОРФОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ													

Тема 1. Предмет, мета й завдання аналітичної археології	20	2	2			16							
Тема 2. Методологія археології. Методи археологічного дослідження	20	4	4			12							
Тема 3. Геоморфологічні чинники в археології	20	4	4			12							
Разом за блоком 1	60	10	10			33							
Блок 2. АРХЕОЛОГІЧНА ТИПОЛОГІЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ. ТЕОРЕТИЧНЕ ОСМИСЛЕННЯ АРХЕОЛОГІЧНИХ КУЛЬТУР. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В АРХЕОЛОГІЇ													
Тема 1. Археологічна типологія та класифікація. Систематизація археологічних артефактів	20	4	4			12							
Тема 2. Теоретичне осмислення археологічних культур і їх детермінантів	20	4	4			12							
Тема 3. Сучасні	20	2	2			16							

технології археології. Прогнозуюче моделювання археологічних дослідженнях. Моделі в археології	В												
Разом за блоком 2		60	10	10			40						
Усього годин		120	20	20			80						

8. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми лекції та питання, що вивчаються	Кількість Годин
1	Тема 1. Предмет, мета й завдання аналітичної археології 1. Предмет курсу «Аналітична археологія» 2. Мета та завдання курсу 3. Поняття й термінологія курсу	2
2	Тема 2. Методологія археології. Методи археологічного дослідження 1. Методологія археології 2. Методологія аналітичної археології 3. Методи археологічного дослідження	4
3	Тема 3. Геоморфологічні чинники в археології 1. Вплив геоморфології на археологічні артефакти 2. Геоморфологія та культурний шар в археології 3. Геоархеологія 4. Геофізичні методи досліджень історико-культурної	4

	спадщини	
4	Тема 4. Археологічна типологія та класифікація. Систематизація археологічних артефактів <ol style="list-style-type: none"> 1. Археологічна типологія 2. Археологічна класифікація 3. Систематизація археологічних артефактів 	4
5	Тема 5. Теоретичне осмислення археологічних культур і їх детермінантів <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття археологічної культури 2. Специфіка археологічних культур 3. Види археологічних культур 4. Археологічні культури на території України 	4
6	Тема 6. Сучасні технології в археології. Прогнозуюче моделювання в археологічних дослідженнях. Моделі в археології <ol style="list-style-type: none"> 1. Сучасні технології в археології 2. Прогнозуюче моделювання в археологічних дослідженнях 3. Моделі в археології 	2
Всього		20

9. Теми семінарських занять

№ з/	Назва теми та питання, що вивчаються	Форми контрол	Кіль-

П		Ю	КІСТ Б ГОД ИН
1.	<p>Тема 1. Предмет, мета й завдання аналітичної археології</p> <p>1. Користуючись науково-методичною літературою, підготувати доповіді за темами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Предмет курсу «Аналітична археологія» - Мета та завдання курсу - Поняття й термінологія курсу <p>2. На підставі аналізу доповідей записати сутність та значення курсу «Аналітична археологія»</p>	Поточни й	2
2.	<p>Тема 2. Методологія археології. Методи археологічного дослідження</p> <p>1. Користуючись науково-методичною літературою, підготувати доповіді за темами:</p> <p>Методологія археології</p> <p>Методологія аналітичної археології</p> <p>На підставі аналізу науково-методичної літератури визначити основні методи археологічного дослідження</p>	Поточни й	4
3.	<p>Тема 3. Геоморфологічні чинники в археології</p> <p>1. Користуючись науково-методичною літературою, підготувати доповіді за темами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Вплив геоморфології на археологічні артефакти - Геоморфологія та культурний шар в археології - Геоархеологія - Геофізичні методи досліджень історико-культурної спадщини 	Поточни й	4

	2. На підставі аналізу доповідей записати значення геоморфологічних чинників в археології		
4.	<p>Тема 4. Археологічна типологія та класифікація. Систематизація археологічних артефактів</p> <p>1. Користуючись літературою, визначити поняття «Археологічна типологія»</p> <p>2. Користуючись науково-методичною літературою, проаналізувати археологічну класифікацію</p> <p>3. На підставі аналізу науково-методичної літератури визначити систематизацію археологічних артефактів</p>	Поточний	4
5.	<p>Тема 5. Теоретичне осмислення археологічних культур</p> <p>1. Користуючись літературою, визначити поняття «Археологічна культура»</p> <p>2. На підставі аналізу доповідей записати специфіку археологічних культур</p> <p>3. Користуючись науково-методичною літературою, записати види археологічних культур</p> <p>4. На підставі аналізу науково-методичної літератури описати археологічні культури на території України</p>	Поточний	4
6.	<p>Тема 6. Сучасні технології в археології. Прогнозуюче моделювання в археологічних дослідженнях. Моделі в археології</p> <p>1. Користуючись науково-методичною літературою, підготувати доповіді за темами:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сучасні технології в археології - Прогнозуюче моделювання в археологічних дослідженнях 	Періодичний	2

- Моделі в археології		
2. На підставі аналізу доповідей записати значення сучасних технологій в археології		
Всього		20

10. Завдання для самостійної роботи

Теми для самостійного опрацювання

Теми і перелік питань що внесені на самостійне вивчення	Кількість Годин
<p>Тема 1. Предмет, мета й завдання аналітичної археології</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. «Нова археологія» Д. Кларка 2. Дескриптивна археологія (описова археологія) 3. Теоретична археологія (французька школа) 4. Соціальна археологія (школа К. Ренфрю) 5. Інтерпретаційні розробки соціокультурного характеру археологів США 	16
<p>Тема 2. Методологія археології. Методи археологічного дослідження</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Археологічні джерела 2. Допоміжні археологічні дисципліни 3. Основні методи теоретичної археології 	12
<p>Тема 3. Геоморфологічні чинники в археології</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вплив геоморфології на археологічні артефакти 2. Геоморфологія та культурний шар в археології 3. Геоархеологія 4. Геофізичні методи досліджень історико-культурної спадщини 	12

Тема 4. Археологічна типологія та класифікація. Систематизація археологічних артефактів 1.Етапи археологічного пошуку 2.Особливості археологічних культур 3.Матеріальна культура	12
Тема 5. Теоретичне осмислення археологічних культур і їх детермінантів 1.Археологічну культура епохи мустьє 2.Пам'ятки стародавньої культури та мистецтва на території України 3.Особливості скіфо-сарматських культур	12
Тема 6. Сучасні технології в археології. Прогнозуюче моделювання в археологічних дослідженнях. Моделі в археології 1. Переосмислення парадигми аналітичної археології 2. Моделювання в археологічних дослідженнях 3. Моделі в археології	16
Разом	80

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань: рефератів, есе, презентацій, які запропоновані для самостійного виконання здобувачами вищої освіти

1. «Нова археологія» Д. Кларка
2. Основні методи теоретичної археології
3. Геоморфологія та культурний шар в археології
4. Особливості археологічних культур
5. Особливості скіфо-сарматських культур
6. Моделювання в археологічних дослідженнях

11. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і контролю виконання завдань самостійної роботи (рефератів, есе, презентацій). Методи проведення поточного контролю: усний, письмовий, тестовий контроль.

Періодичний контроль здійснюється під час першої та другої контрольних точок відбувається із використанням письмового контролю (контрольна робота).

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку із використанням усного контролю.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Археологія України: Курс лекцій: навч. посібн. / Л. Л. Залізняка, О. П. Моця, В. М. Зубар та ін.; за ред. Л. Л. Залізняка. К.: Либідь, 2005. 504 с.
2. Болтрик Ю. В. Герр. Енциклопедія історії України: у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.; Інститут історії України НАН України. К.: Наук. думка, 2004. Т. 2: Г–Д. 518 с.
3. Довідник з історії України (А–Я): Посібник для серед. заг.–осв. навч. закладів / За ред. І. Підкови, Р. Шуста. 2–ге вид., доопр. і доповн. К., 2001. С 877–878.
4. Залізняка Л. Моя археологія. Біографічні спогади та суб'єктивні враження про українську археологію. Київ: Темпора, 2020. 352 с.
5. Залізняка Л. Л. Стародавня історія України. К.: Темпора, 2012. 542 с.
6. Михайлов Б. Д. Кам'яна Могила – підземний «ермітаж» Приазов'я. Запоріжжя: Дике Поле, 2018. 180 с.
7. Ситник О. М. Аналітична археологія: витоки та завдання. Вісник НІАЗ «Кам'яна Могила». Вип. 3. Запоріжжя: Дике Поле, 2018. С. 179–183.

8. Ситник О., Серета Ю. Значення навчального курсу «Аналітична археологія» у процесі вивчення археологічних артефактів Північно-Західного Приазов'я. Наукове сьогодення: стан та перспективи регіональних досліджень: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Мелітополь, 19 травня 2021 р.) / за ред. Л. М. Донченко, І. А. Арсененко, С. І. Пачева, Л. І. Полякової, Я. В. Попенка, Л. А. Прохорової. Мелітополь: МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2021. С. 86-89.
9. Харарі Ювал Ной. Sapiens: людина розумна. Коротка історія людства. Київ: BookChef, 2021. 544 с.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

10. Бунятян К. П., Мурзін В. Ю., Симоненко О. В. На світанку історії; Україна крізь віки: в 15 т. / ред. В. А. Смолій; НАН України, Ін-т археол. Т. 1. К.: Альтернативи, 1998. 335 с.
11. Генінг В. Ф. Про стиль дискусії Л. С. Клейна. Лист до редакції // Російська археологія. 1991. № 4. С. 257-259.
12. Залізняк Л. Л. Первісна історія України. К.: Вища школа, 1999. 263 с.
13. Клейн Л. С. Анатомія Іліади: початок дискусії // Вісник древньої історії. 2004. № 3. С. 207-214.
14. Клейн Л. С. Археологічна типологія. Л.: Академія наук СРСР, ЛФ ЦЕНДІСІ, Ленінградське археологіч. науково-дослідні. об'єднання, 1991. 448 с.
15. Клейн Л. С. Методологічна природа археології // Російська Археологія. 1992. № 4. С. 86-96.
16. Клейн Л. С. Поняття типу в сучасній археології // Типи в культурі. Л.: Вид-во Ленінградського університету, 1979. С. 50-74.
17. Пазинич В. Г. Приклади комплексної інтерпретації геолого-геоморфологічних та археологічних матеріалів для реконструкції палеогідрологічних і палеокліматичних умов деяких ділянок басейну

- середнього Дніпра в післявюрмський період // Наукові праці Українського науково-дослідного гідрометеорологічного інституту: Зб. наук. пр. 2008. Вип. 257. С. 235-249
18. Ситник О. М. Антропологічний аспект археології. Вісник НІАЗ «Кам'яна Могила». Вип. 4. Запоріжжя: Дике Поле, 2019. С. 76–81.
19. Ситник О. Археологічна культура Кукутень-Трипілля: цивілізаційний вимір - *Cultura "Cucuteni-Tripolie": aspectul civilizațional Archaeological culture of Cucutene-Tritpoli: civilization aspect. Relații Româno-Ucrainene. Istorie și contemporaneitate - Румунсько-Українські відносини. Історія та сучасність*. Satu Mare: Editura Muzeului Sătmărean, 2021. С. 11–26.
20. Ситник О. М. Вивчення об'єктів археологічної спадщини у профільних ВНЗ: проблеми, завдання, перспективи / О. М. Ситник // Вісник НІАЗ «Кам'яна Могила»: випуск 2. – Запоріжжя: Дике Поле, 2017. – С. 157-159.
21. Ситник О. М. Духовна культура енеолітичної України: становлення релігійно-ідеологічних уявлень // Вісник НІАЗ «Кам'яна Могила»: випуск 1. Запоріжжя: Дике Поле, 2016. С. 49-53.
22. Ситник О. М. В. Ляскоронський як археолог. *I Всеукраїнський археологічний з'їзд: матеріали роботи*. Київ: ІА НАН України, 2019. С. 111–121.
23. Ситник О. М. Шляхи збереження нематеріальної культурної спадщини національних меншин Північно-Західного Приазов'я / О. М. Ситник // Сучасні соціокультурні практики: компетентісно-аксіологічний аспект: зб. Статей і матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 10-літтю кафедри культурології та методики викладання культурологічних дисциплін ПНПУ імені В.Г. Короленка (29-30 березня 2018 року). – Полтава: ПП «Астрія», 2018. С. 163-167.
24. Ситник О. М. Щодо питання про нематеріальну культурну спадщину етнічних меншин Північно-Західного Приазов'я / О. М. Ситник // Північно-Західне Приазов'я: проблеми регіонального розвитку у

- міжнародному контексті: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції із міжнародною участю (Мелітополь, 14-15 вересня 2017 року) / за ред. Л. М. Донченко, С. І. Пачева, І. А. Арсененко, О. В. Непші, А. М. Крилової. – Мелітополь: ФОП Однорог Т. В., 2017. – С. 196-198.
25. Ткаченко С. Диво мелітопольське. К.: Парлам. вид-во, 2016. 198 с.
26. Шер Я. А. Ще про археологічних джерелах і "укладеної" в них інформації // Археолог: детектив і мислитель. Збірник статей, присвячений 77-річчю Льва Самойловича Клейна. Санкт-Петербург: Изд-во Санкт-Петербурзького університету, 2004. С. 114-123.
27. Clarke D. L. Analytical archaeology. London: Routledge, 2014. 550 p. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781315748481>
28. Klein Leo. To separate a centaur: On the relationship of archaeology and history in Soviet tradition // *Antiquity*. 1993. Vol. 67. № 255. P. 339-348.
29. Klein Leo. Neither archaeology nor theory: a critique of Johnson // *Antiquity*. 2006. № 80. P. 435-443.
30. Sytnyk O. On the process of entogenesis in the territory of the modern south of Ukraine in the period of the eneolitis. *Socio Brains. journal homepage: www.sociobrain.com*. International scientific refereed online journal with **impact factor**. 2018. 42, February. С. 140-142.
31. Taylor T. Conversations with Leo Klejn // *Current Anthropology*. 1993. Vol. 34, № 5. P. 723-735.

13. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Інститут археології НАН України. URL: <https://www.nas.gov.ua/UA/Org/Pages/default.aspx?OrgID=0000237>
2. Науковий журнал «Археологія». URL: <http://www.vgosau.kiev.ua/-qq>
3. Спілка археологів України. URL: <http://vgosau.kiev.ua/>